

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 12007/2022
06.11.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Драгане Бољевић и Јасмине Симовић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., Општина ..., кога заступа Томислав Бонцулић адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво Републике Србије, Одељење у Ужицу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама парничних странака изјављеним против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 957/22 од 13.05.2022. године, на седници одржаној 06.11.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 957/22 од 13.05.2022. године у делу става другог изреке којим је делимично одбијен тужбени захтев тужиоца, као неоснована.

УСВАЈА СЕ ревизија тужене па се **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 957/22 од 13.05.2022. године у усвајајућем делу става другог изреке тако што се **ОДБИЈА** тужбени захтев тужиоца за исплату 9.933.594,31 динар са законском затезном каматом од 11.02.2022. године до исплате, као неоснован.

Преиначује се решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 957/22 од 13.05.2022. године тако што се обавезује тужилац да на име трошкова целог поступка исплати туженој 269.900,00 динара у року од 15 дана од дана достављања пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Ужицу П 182/2021 од 11.02.2022. године, одбијен је тужбени захтев да тужена на име накнаде штете исплати тужиоцу 16.103.867,09 динара укупно, са законском затезном каматом на износе од: 2.241.076,70 динара од 04.04.2017. године (дан отварања стечаја), 9.684.072,02 динара од 24.11.2011. године (по пресудама), 3.403.581,95 динара од 12.05.2017. године (дан извршности), 670.914,04 динара (законска затезна камата на исплаћени износ од 547.527,98 динара обрачуната за период од 24.11.2011. до исплате 13.10.2020. године) од 14.10.2020. године, 65.483,66 динара (законска затезна камата на исплаћени износ од 171.414,33 динара обрачуната за период од 04.04.2017. до исплате 13.10.2020. године) од 14.10.2020. године и 38.734,72 динара (законска затезна камата на исплаћени износ од 104.822,55 динара обрачуната за период од 12.05.2017. до исплате 13.10.2020. године) од 14.10.2020. године, све до исплате, као неоснован. Ставом другим изреке, обавезан је

тужилац да туженој плати 154.500,00 динара на име трошкова поступка са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 957/22 од 13.05.2022. године, ставом првим изреке, укинута је означена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и тужена обавезана да на име накнаде штете исплати тужиоцу 9.933.594,31 динар са законском затезном каматом од 11.02.2022. године до исплате, док је тужбени захтев одбијен за износ преко досуђеног до траженог од 16.103.867,09 динара са каматом од 11.02.2022. године, као и за исплату законске затезне камате на износе од: 2.241.076,70 динара за период од 07.07.2017. до 10.02.2022. године, 9.684.072,02 динара за период од 24.11.2011. до 10.02.2022. године, 3.403.581,95 динара за период од 12.05.2017. до 10.02.2022. године, те на износе од 670.914,04 динара, 65.483,66 динара и 38.734,72 динара, све за период од 14.10.2020. године до 10.02.2022. године. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да исплати тужиоцу 459.420,00 динара на име трошкова парничног поступка са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Против означене правноснажне пресуде донете у другом степену ревизију су, због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, благовремено изјавили и тужилац, побијајући одлуку у делу којим је његов тужбени захтев одбијен и тужена, побијајући одлуку у делу којим је тужбени захтев усвојен, а обоје побијајући и одлуку о трошковима поступка из става трећег изреке.

Тужилац је поднео одговор на ревизију тужене.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу одредаба члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23; у даљем тексту: ЗПП) и утврдио да је ревизија тужиоца неоснована, а ревизија тужене основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, док се изјављеним ревизијама не указује на повреду других процесних одредаба које другостепени суд није применио или их је неправилно применио чиме би учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП.

Према чињеничном стању на ком је заснована побијана одлука тужилац је 1993. године купио трактор од Индустрије мотора Раковица (ИМР), који му је испоручен са недостацима, а како они нису отклоњени, тужилац је 23.05.2003. године поднео тужбу против продавца у предмету П 131/03 Општинског суда у Косјерићу, по којој је усвојен тужбени захтев пресудом од 24.04.2007. године (правноснажна 18.09.2008. године). На основу те пресуде тужилац је у децембру 2008. године предложио извршење пред два суда, али извршење није одређено, пошто је његов предлог за извршење одбијен решењем Четвртог општинског суда у Београду И 17495/08 од 10.04.2009. године, а одбачен решењем Општинског суда у Чајетини И 178/08 од 05.03.2009. године, у оба случаја суштински због истих разлога – јер је Агенција за приватизацију 23.02.2005. године донела Одлуку о реструктурирању ИМР, а тада важећим чланом 20ж Закона о приватизацији било је прописано да се од дана доношења одлуке о реструктурирању до дана доношења одлуке о окончању реструктурирања не може против субјекта приватизације, односно над његовом имовином, одредити или спровести принудно

извршење нити било која мера поступка извршења ради намирења потраживања (став 1) и да се поступак принудног извршења који је у току прекида (став 7).

Означена правноснажна пресуда П 131/03 од 24.04.2007. године (и пресуда Окружног суда у Ужицу Гж 89/08 од 18.09.2008. године којом је та пресуда потврђена) биле су укинуте решењем Врховног касационог суда Рев 345/10 од 22.04.2010. године, а спис враћен на поновно суђење. С друге стране, Уставни суд је утврдио (решење Уж 952/09 од 21.11.2011. године) да је у наведеном извршном поступку Општинског суда у Чајетини тужиоцу повређено право на правично суђење, поништио је наведено решење о одбачају предлога за извршење (као и решење Окружног суда у Ужицу Гж 933/09 од 04.05.2009. године којим је то решење било потврђено) и наложио доношење нове одлуке о предлогу за извршење, који је у наставку поступка поново одбачен (решење Основног суда Ужице И 201/12 од 17.05.2012. године), пошто је извршна исправа (пресуда П 131/03 од 24.04.2007. године) била укинута поменутиим решењем Рев 345/10.

У наставку парничног поступка по тужби од 23.05.2003. године, који је затим вођен пред Основним судом у Пожеги, Судска јединица Косјерић, усвојен је тужбени захтев (пресуда П 2842/10 од 24.11.2011. године) и тужени обавезан да испоручи нов трактор тужиоцу и накнади му штету од 9.936.074,82 динара због немогућности коришћења трактора у периоду од 2000. до 2011. године са каматом од пресуђења, док је тужилац обавезан да доплати 110.470,00 динара и врати стари неисправни трактор. Ову је пресуду Апелациони суд у Крагујевцу делимично потврдио, а делимично преиначио (пресуда Гж 2491/12 од 25.09.2012. године) тако што је тужиоцу досудио 190.500,00 динара на име накнаде штете, а тужбени захтев одбио преко тог износа за још 8.745.574,82 динара, као и за 295.525,68 динара на име накнаде штете због немогућности коришћење сопствене балирке за сено у 2006. години. И у овом поступку је Уставни суд утврдио (одлука Уж 8460/12 од 16.04.2015. године) повреду права на суђење у разумном року тужиоцу, утврдио му право на накнаду нематеријалне штете од 500 евра, поништио означену другостепену пресуду и одредио да исти суд поново одлучи о жалби тужене на пресуду П 2842/10, па је у спровођењу одлуке Уж 8460/12, Апелациони суд у Крагујевцу пресудом Гж 715/15 од 20.02.2017. године укинуо првостепену пресуду П 2842/10 од 24.11.2011. године, обавезао туженог да испоручи тужиоцу нови трактор и накнади му штету од 3.878.356,50 динара због немогућности коришћења трактора у периоду од 2000. до 2002. године са законском затезном каматом од 24.11.2011. године до исплате, обавезао тужиоца да туженом доплати 110.470,00 динара и врати му стари неисправни трактор, док је тужбени захтев одбио за накнаду штете у периоду од 2003. до 2010. године у износу од 6.353.243,50 динара са законском затезном каматом од 24.11.2011. године. Ову пресуду је, по ревизији тужиоца, Врховни касациони суд преиначио (пресуда Рев 3889/2018 од 15.10.2018. године) тако што је усвојио тужбени захтев и обавезао туженог да тужиоцу исплати 6.353.243,50 динара на име накнаде штете због немогућности коришћења купљеног трактора у периоду од 2003. до 2010. године са законском затезном каматом од 24.11.2011. године.

У међувремену је над ИМП отворен стечајни поступак (решење Привредног суда у Београду Ст 27/17 дана 04.04.2017. године) у ком су тужиоцу утврђена потраживања од 7.150.044,14 динара, од 2.238.461,03 динара и од 1.368.854,00 динара (укупно 10.757.359,17 динара) у трећем исплатном реду, од чега му је 13.10.2020. године исплаћено 823.764,86 динара, односно 7,66%, а остало неисплаћено 9.933.594,31 динар. Тужилац је поднео тужбу у овом поступку 29.08.2019. године

захтевајући од тужене накнаду материјалне штете у износу неисплаћеном у стечајном поступку, заснивајући одговорност тужене на одредби члана 172. Закона о облигационим односима с обзиром на неажурано, неодговарајуће и неблаговремено поступање њених правосудних органа.

Код овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је тужбени захтев одбио јер тужилац није, у складу са Законом о заштити права на суђење у разумном року, подносио приговор за убрзање поступка у стечајном поступку нити друго правно средство којим се штити право на суђење у разумном року, због чега није била ни утврђена повреда тужиоачевог права на суђење у разумном року.

Другостепени суд је сматрао да одговорност тужене државе произлази из чињенице да су њени органи поступали противно начелу суђења у разумном року, због чега тужилац није могао да намири своје потраживање по правилима приоритетног намирења, већ је дошло до стечаја у коме је тужилац намирен само у незнатном делу због чега му припада износ целокупног ненамиренаог а признатог потраживања у стечајном поступку, за који је обавезао тужену да тужиоцу накнади имовинску штету због повреде права на суђење у разумном року од 9.933.594,31 динар са законском затезном каматом од 11.02.2022. године до исплате, док је за износ преко тога, до траженог од 16.103.867,09 динара са каматом, тужбени захтев одбио.

Врховни суд налази да се ревизијом тужене основано указује на погрешну примену материјалног права учињену од стране другостепеног суда.

Право на мирно уживање имовине гарантовано је Уставом Републике Србије (члан 58) и Протоколом број 1 уз Конвенцију о заштити људских права и основних слобода (члан 1) тако што нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима материјалног права. Претпоставка је да се заштита права на имовину остварује у разумном року. Законом о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“, бр. 40/15) прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазвану повредом права на суђење у разумном року у року од годину дана од када је стекла право на правично задовољење (члан 31), при чему суд примењује, поред одредаба закона којим се уређују облигациони односи и мерила за оцену трајања суђења у разумном року из члана 4. Закона о заштити права на суђење у разумном року. Право на правично задовољење, сагласно члану 22. тог закона, има странка чији је приговор усвојен, а која није поднела жалбу, затим странка чија је жалба одбијена уз потврђивање првостепеног решења о усвајању приговора и странка чија је жалба усвојена и то када истекне рок у коме је судија био дужан да предузме наложене процесне радње, а странка чија је жалба усвојена – кад прими решење о усвајању жалбе.

Правило о објективној одговорности Републике Србије за накнаду имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року у стечајном поступку који се спроводи над дужником са већинским друштвеним капиталом подразумева најпре да је у том поступку донето решење којим је утврђена повреда права на суђење у разумном року. Међутим, тужилац не стиче аутоматски право на накнаду имовинске штете од тужене самим доношењем решења којим му је утврђена повреда права на суђење у разумном року. Такође, не могу се изједначити случајеви у којима се доносе одлуке против друштвених или државних предузећа на основу потраживања из радног односа

са случајевима у којима постоји потраживање према тим предузећима које проистиче из комерцијалних правних послова.

Објективна одговорност Републике Србије за штету коју њен орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези с вршењем својих функција у смислу члана 172. став 1. Закона о облигационим односима настаје само на основу објективних услова – штете и узрочне везе, при чему се узрочна веза утврђује, сходно члану 154. став 1. Закона о облигационим односима, на основу правила о „адекватној узрочности“. Према тим правилима, узрок штете је само онај догађај чијем редовном дејству одговара конкретна штета, односно који је по својој природи адекватан тој штети. Узрочну везу доказује оштећени који тражи накнаду штете, осим ако је штета настала у вези са опасном ствари или опасном делатношћу, кад постоји законска претпоставка да штета потиче од те ствари, односно делатности, сагласно члану 173. Закона о облигационим односима, који се у конкретном случају не примењује.

Правило о објективној одговорности примењено на конкретан случај, све и да је у њему била утврђена повреда права тужиоца на суђење у разумном року у стечајном поступку, а није, не значи да би тужилац утврђењем те повреде стекао право на накнаду имовинске штете од државе. Тужилац је био дужан да докаже да је у време покретања стечаја стечајни дужник имао имовину довољну за намирење тужиоцевог потраживања (уз поштовање редоследа наплате), а да се није намирио јер је стечајни суд поступао неделотворно и ван разумног рока. Имајући у виду да је у конкретном случају стечајни поступак над стечајним дужником ИМР отворен 2017. а затворен 2020. године, да током тог поступка није утврђена повреда тужиоцевог права на суђење у разумном року, као и да тужилац није доказао да је имовина стечајног дужника у време покретања стечајног поступка била довољна да он намири своје потраживање уз поштовање редоследа наплате, а да то није учињено јер стечајни суд није поступао у разумном року и делотворно, Врховни суд налази да тужена држава ревизијом основано указује да не постоји њена одговорност за накнаду штете у конкретном случају и да је другостепени суд неправилно применио материјално право.

С обзиром на изложено, Врховни суд је побијану пресуду преиначио, као у другом ставу изреке, истовремено одбивши ревизију тужиоца због неоснованости његовог потраживања с обзиром на изнете разлоге, па је донео одлуку као у изреци на основу члана 414. и 416. став 1. ЗПП.

Одлука о трошковима целог поступка из става трећег изреке донета је на основу члана 165. став 1. у вези с чл. 153. став 1, 154. и 162. ЗПП, имајући у виду успех тужене, којој је досуђен износ од 269.900,00 динара, од чега 45.000,00 динара на име састава одговора на тужбу, по 90.000,00 динара на име жалбе од 01.12.2020. године и ревизије, као и 45.900,00 динара за заступање на једном одржаном рочишту, све одмерено према важећој Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић